РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
„LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу: „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 3-го червня 1916. Ч. 67. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, June 3, 1916. No. 67.

АРСІЄРО І АСІЯҐО ЗДОБУТІ.

Австрійці полонили доси 31.288 Італійців і здобули 298 гармат.

„Верден буде гробом для Франції" заповідає Ґеорґ Бернгард.

Німці мали нагромадити поверх 1,000.000 війска до рішаючої битви під Верденом.

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ:

ЧИСЛО ПОЛОНЕНИХ ІТАЛІЙЦІВ ЗРОСЛО НА 30.388; ЗДОБУТИХ ГАРМАТ НА 298.

БЕРЛІН, 31. мая. — Наступ австрійсько-угорських війск на італійській земли поступає щораз дальше наперед. Скоре здобуванє італійських укріплених становищ сьвідчить, що італійські війска не тодні устояти ся під напором австрійсько-угорської. армії. Упадку обох італійських гірських кріпостий, Арсієро і Асіяґо, можна надіяти ся кождої хвилї.

Число полонених Італійців і скількість воєнної добичі з кождим днем постійно зростає.

Урядовий звіт головної кватири подає отсі вісти:

„Австрійсько-угорські війска під командою наслїдника престола здобувають щораз то нові становища Італійців в околиці Арсієро і Асіяґо.

„На північний схід від Асіяґо здобули наші війска гори Фіяра і Бальдо. На захід від Арсієро наші війска взяли приступом гору Пріяфора.

„В часї 14-дневного наступу наші війска полонили 30.388 Італійців, між тими 694 офіцирів. В тімсамім часї попало в наші руки 298 італійських гармат".

АРСІЄРО І АСІЯҐО ЗДОБУТІ.

ВІДЕНЬ, 1. червня. — Обі італійські гірські кріпости Арсієро і Асіяґо опинили ся в руках побідної армії арх. Карла Франц-Йосифа.

Наступ австрійсько-угорських війск на полудне від Арсієро відбуваєть ся дальше з добрим успіхом. Австрійці здобувають одну гору за другою. Цїла долина ріки Астіки є вже в руках Австрійців.

З причини скорого наступу Австрійців положенє італійської армії стає з кождим днем критичнійше. З огляду на те, що відворот для італійських війск в напрямі Скіо і Віченци є відтятий, Італійці мусять утїкати в полудневосхідним напрямі.

Останний урядовий звіт австрійсько-угорського головного штабу звучить:

„Арсієро і Асіяґо здобуті. Наші війска взяли відтак приступом італійські становища на горах, які лежать на північ від Асіяґо.

„Великий успіх осягнули наші війска. здобуваючи гори на схід від Арсієро. Притім полонили наші війска дальших 900 Італійців, між ними 5 офіцирів, та здобули 3 машинові кріси, 22 машин до викиданя мін, 6 самоходів, 600 моторових біциклів і великі засоби амуніції".

„НАДІЙШЛА ГОДИНА ВІДПЛАТИ".

БЕРЛІН, 31. мая. — Дня 23. мая, то є в річницю виповідженя війни Італії, арх. Фрідріх, начальний командант австрійсько-угорських війск видав в деннім розказі до армії отсю відозву:

„До недавного часу лише наші кораблї і літаки ширили страх серед італійського народа.

„Через цїлий рік мусїли ми ожидати години відплати. Остаточно надійшла ся година відплати.

„Освободіть свій край від напасників і положіть на полудневім заході держави такі границї, які на будуче дадуть державі забезпеченє перед нападом неприятеля".

КРИТИЧНЕ ПОЛОЖЕНЄ ІТАЛІЙСЬКОЇ АРМІЇ. — ІТАЛІЙЦЇ СТРАТИЛИ В ЧАСЇ ТЕПЕРІШНОГО НАСТУПУ НАЙМЕНЬШЕ 80.000 ЛЮДИЙ.

БЕРЛІН, 1. червня. — Звісний німецький воєнний критик, майор Морат, пише про положенє італійської армії ось-що:

„Наступ австрійсько-угорських війск відбув ся здовж боєвої лінії між ріками Адижею і Брентою. Отся боєва лінія числить в довжині около 50 кільометрів. Довжина сеї лінії рівнаєть ся віддаленю між Горлицями і Тарновом, де перед 13 місяцями австрійсько-німецькі війска розпочали наступ проти російської армії.

„Остання оборонна боєва лінія Італійців веде через Асіяґо, Арсієро і Скіо. З упадком тих гірських кріпостий дорога у венецьку низину стане отвором.

„Найвисші гори находять ся в руках Австрійців. Їх гармати контролюють всї долини.

„Після найнизшої оцінки страти Італійців протягом останних двох тижнів виносять найменьше 80.000 людий. Ще тяжше дасть ся Італії відчути втрата 300 гармат, яких вона не скоро буде всилї заступити новими.

„Головною задачею ґен. Кадорни буде освободити італійську армію з тяжкого і критичного положеня. Ґен. Кадорна повинен був передвидіти грозячу небезпеку, але правдоподібно він перецінив вартість своїх війск або свої власні стратеґічні здібности".

У ФРАНЦІЇ І БЕЛЬГІЇ:

НА ПОЛУДНЕ ВІД КУМІЄР НІМЦЇ ЗДОБУЛИ 1 ГАРМАТУ І 18 МАШИНОВИХ КРІСІВ.

БЕРЛІН, 31. мая. — Урядовий звіт німецького головного штабу подає отсї вісти:

„На боєвій лінії на захід від Вердену німецькі війска очистили з Французів ліс Корет (на полудне від місцевости Кумієр). Притім полонено 5 французьких офіцирів і 88 жовнїрів.

„В часї триднeвної битви на полудне від Кумієр нашим війскам попала в руки велика воєнна добича: 1 тяжка корабельна гармата, 18 машинових крісів і величезна скількість амуніції та инших воєнних матеріялів.

„Бомбардованє французьких становищ на північ від місцевости Шатанкур відбуваєть ся без перестанку дальше. Передні сторожі нашого війска зблизили ся до зелїзничої стациї повисше згаданої місцевости".

Місцевість Шатанкур є віддалена всего 6 миль від самого міста Верден.

ФРАНЦУЗИ ПРИЗНАЮТЬ СЯ ДО НЕВДАЧІ.

ПАРИЖ, 31. мая. — Здаєть ся, що німецький ґенеральний штаб постановив за всяку цїну звести під Верденом рішаючий бій, щоби дістати кріпость у свої руки. Німецькій армії під Верденом приходять щораз то нові скріпленя. Німецькі тяжкі гармати з небувалою доси силою бомбардують французькі становища на полудне від горба „304" і горба „мертвого чоловіка".

„Уступаючи перед перевагою Німців, французькі війска були приневолені уступити в напрямі Шатанкур. Відділи німецького війска під охороною густої мраки зблизити ся до стациї в Шатанкур. Коли однак мрака піднесла ся, удало ся французькій артилєрії прогнати Німців зі занятих ними становищ.

ПРОТИНАПАД ФРАНЦУЗІВ, ЩОБИ ВІДЗИСКАТИ УТРАЧЕНІ СТАНОВИЩА, ВІДБИТИЙ З ТЯЖКИМИ ВТРАТАМИ.

БЕРЛІН, 1. червня. — Звіт головного німецького штабу звучить:

„Французи, одержавши значні скріпленя, перевели вчера вечером цїлий ряд протинападів, щоби відзискати утрачені становища на полудне від Кумієр і на полудневий схід від горба „мертвого чоловіка". Французам пощастило ся заняти наші передні рови на лінії 400 метрів на полудне від горба „мертвого чоловіка"; всї прочі напади Французів були без успіху. Притім потерпіли Французи дуже тяжкі втрати, бо наступаючі французькі війска находили ся через цїлий час під сильним огнем нашої артилєрії.

„На правів березї ріки Мези наші війска взяли приступом французькі становища між Тіомон а фортом Во".

СИЛУ НЕПРИЯТЕЛЯ ПІД ВЕРДЕНОМ ОЦІНЮЮТЬ НА 1,000.000 НІМЦІВ І 120.000 АВСТРІЙЦІВ.

ЛОНДОН, 31. мая. — Вісти, які надійшли з Ротердаму, подають, що армія наслїдника німецького престола зістала в останних днях незвичайно сильно скріплена новими війсками. Силу німецької армії під Верденом оцінюють на 1,000.000 Німців. Крім того має находити ся під Верденом австрійська армія в силї 120.000.

Панує загальне переконанє, що Німці готовлять ся до рішаючої битви під Верденом, яка правдоподібно порішить долю кріпости. Коли би Німцям не повело ся здобути кріпости, вони залишать на сій боєвій лінії дальші воєнні операції.

„ВЕРДЕН БУДЕ ҐРОБОМ ДЛЯ ФРАНЦІЇ".

БЕРЛІН, 31. мая. — Ґеорґ Бернгард, який находить ся під сю пору на боєвім фронтї під Верденом, пише отсе:

„Битва під Верденом не є битвою, в якій розходить ся о здобутє міста чи кріпости, але битвою на житє і смерть двох великих народів. Отся битва є символом великої сьвітової війни.

„Французькі втрати є страшні. Французькі війска топлять ся як сніг. Ї нашу армію коштує 14-тижнева битва великі жертви, але ріжниця між стратами французькими а нашими є велика.

„Говорити про побіду Французів длятого, що вони держать ще в своїх руках Верден, було би сьмішним. Ми вповні доцінюємо патріотичний дух і карність французького жовніра. Ніхто ліпше не пізнав їх завзятої відпорної сили, відваги в часї нападів і знаменитих прикмет їх артилєрії ніж наше війско. Се, чого Французи доказали в перших днях битви під Верденом, переходить все сподіване. Французи мусїли як день так ніч працювати з пильностию пчоли, щоби укріпити кождий кусник землї.

„Кождий наступ приніс німецьким війскам нові успіхи. Французи не хотять бачити чорних хмар, які зависли над ними; вони не хотять зрозуміти, що половина їх війск зістала знищена під Верденом. Верден буде гробом для Франції".

В АНҐЛІЇ:

АНҐЛІЙСЬКІ ВІЙСКА СИДЯТЬ ДОМА, ЗАМІСЦЬ ІТИ НА ПОЛЕ БИТВИ.

ЛОНДОН, 31. мая. — В анґлійській палатї послів виголосив бувший секретар маринарки, В. С. Чорчіл, промову, в якій остро критикував секретаря війни, лорда Кіченера. Він виказав бездільність анґлійської армії, яка спокійно сидить дома, замісць іти на поле битви. Заледви що шестий жовнїр є на поли битви.

Дальше заявив Чорчіл, що він по довших студіях переконав ся, що з числа 5,041.000 добровольців, які зголосили ся були до військової служби, 1,700.000 не явили ся. Поверх 2,000.000 анґлійських жовнїрів держить ся в Анґлії зі страху перед нападом Німців. З тих ніодин ще не був на поли битви.

Чорчіл зробив докір Кіченерови, що велика анґлійська армія не сповняє належито своєї задачі. Підчас коли французька армія стоїть проти 80 дивізій німецького війска, то анґлійська армія, яка є численнійша від французької, стоїть лише проти 45 дивізій.

Вкінци домагав ся Чорчіл зменьшеня платнї Кіченерови.

Заступник секретаря війни, відповідаючи на зроблені закиди, старав ся боронити свого шефа. Він заявив, що проти хоробрих німецьких жовнїрів треба було вислати лише добре вправлених жовнїрів. Висиланє проти Німців „зелених" рекрутів було би дуже нерозважним кроком.

Сам секретар війни лорд Кіченер не хотів відповідати на зроблені йому закиди, кажучи, що на сїм місци не буде відповідати з чисто воєнних зглядів, але за те подасть всї бажані інформації у військовій комісії.

67 ІРЛЯНДЦІВ ЗАСУДЖЕНО НА СМЕРТЬ, 79 НА КАРУ ВЯЗНИЦЇ.

НЮ ЙОРК, 30. мая. — Ірляндська часопись „Айріш Ворлд" подає дотеперішну лїсту ірляндських повстанців, які були поставлені перед воєнний суд. Дотепер розстріляно 67 повстанців, а 79 засуджено на кару вязниці, почавши від одного року. Поверх 2.000 повстанців находить ся ще в арештах; проти них ще не переведено слїдства.

НАЙБІЛЬШИЙ „ЦЕПЕЛІН" ВІДБУВАЄ ПРОБНИЙ ЛЕТ.

ЖЕНЕВА, 31. мая. — Над Боденським озером (в Швайцарії) відбуває пробний лет найбільший „цепелін", який доси побудовано.

Отсей „цепелін" є довгий на 780 стіп. Містота бальону числить 54.000 кубічних метрів. До бальону є прикріплені 4 лодки, які є вкриті сталевим панциром. Отсей новий тип бальону є два рази більший від попередних типів. Помимо свого значного тягару (40 тон). бальон може взнести ся на 15.000 стіп в гору.

Зоруженє складаєть ся з машинових крісів, малої гармати, машин до викиданя воздушних торпед і апарату до киданя бомб.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ І МЕКСИКО:

МЕКСИКО ДОМАГАЄТЬ СЯ УСУНЕНЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ВІЙСК, В ПРОТИВНІМ СЛУЧАЮ ГРОЗИТЬ ВІЙНОЮ.

ВАШІНҐТОН, 31. мая. — Департамент для заграничних справ одержав нинї ноту мексиканського правительства, підписану провізоричним президентом, ґенералом Каранцою.

Мексиканське правительство домагаєть ся безпроволочного усуненя американських війск з території Мексика, в противнім разї мексиканське правительство буде уважати американське війско за ворогів.

30.000 МЕКСИКАНЦІВ ЗАГРОЖУЄ ВІДВОРОТ АМЕРИКАНСЬКІЙ АРМІЇ.

ЕЛЬ ПАЗО, ТЕКС. — Ґенерал Каранца нагромадив около 30.000 Мексиканців на лінії між границею Злучених Держав і американською армією. Заходить небезпека, що Мексиканці можуть відтяти відворот американським війскам.

АНҐЛІЯ І ФРАНЦІЯ ВИВЕЗЛИ ДОСИ ЗІ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ 205.492 КОНИЙ І 5.386 МУЛІВ.

СТ. ЛУІС, ІЛЛ., 29. мая. — Від початку війни закупила Анґлія і Франція в Злучених Державах 205.492 коний і 5. 386 мулів. Через те цїна коний і мулів пійшла значно в гору.

АНҐЛІЯ ЗАБРАЛА ЗНОВА ПОЧТУ З ТРОХ НЕВТРАЛЬНИХ КОРАБЛІВ.

БЕРЛІН, 1. червня. — Помимо протесту американського правительства Анґлія дальше забирає почту з невтральних кораблів.

Анґлійські власти забрали з кораблів: „Юнайтед Стейтс", „Риндам" і „Вестердик" всю почту, яку везли з Ню Йорку до Европи.

ПОЧТА ДО СТАРОГО КРАЮ.

„Хрістіяніяфйорд" відходить з Ню Йорку в суботу (3. червня).

ПОЧТА ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

„Риндам" прибуде до Ню Йорку в суботу (10. червня).

Шведський корабель „Гелїґ Олаф", який перед двома днями прибув до Ню Йорку, не привіз почти з Австрії і Німеччини, бо анґлійські власти всю почту з корабля забрали до цензури.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States:	В Злучених Державах:
$2.00 per year	на рік $2.00
$1.00 per 6 months	на пів року $1.00
$0.75 per 3 months	на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries:	В місті Jersey City, до Канади і других країв:
$3.00 per year	на рік $3.00
$1.50 per 6 months	на пів року $1.50
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всї моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

American Association of Foreign Language Newspapers Membership Label

За всї оголошеня поміщувані в „Свободї" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

МІРКОВАНЯ ПОЛЬСЬКИХ ПОЛЇТИКІВ.

(Надіслана стаття).

По забраню російської Польщі осередними державами можна зауважати, що поступоване Поляків супроти Українців підлягло цевним змінам. Як до послїдних часів перед війною переслїдували вони нас на кождім кроці на випередки з російським урядом, так тепер можна бачити стараня, зблизитись до нас. Вони кажуть, що доля нашого і їх народу нерозривна і мимо спірних справ, згода можлива. Вправдї у східних повітах Галичини і в занятих землях Волинщини та Холмщини їх полїтика не улягла змінї і видно дальше переслїдуванє, однак в осередку польських земель зближенє до нас уважають за одинокий спосіб виходу.

Польща перед війною представляла три провінції, з котрих кожда для себе творила цілість, провадила власну полїтику і виховувалась на ідеалах будучої злуки і независимости.

Пруська часть мусіла приноровитись до пруських порядків, навчитись господарити після німецьких метод, щоби не розплинутись в німецькім морю і заховати свою національність. Вона боролa ся економічно і духово на кождім кроці, і ся часть витворила перворядний народний матеріял, сильний, відважний, витривалий і готовий до боротьби. Сей матеріял мимо ґерманізаційних плянів не лише не малїв, але з кождим роком кріпшав.

Російська часть, будучи культурно висшою від загальної культури Росії, витворила при помочи свого і німецького капіталу великий промисл, живлячи тим способом сотки тисяч фамілій, бо ринки збуту в Росії не лише були зисковні, але і хоронені границями від конкуренції; словом — мимо переслїдуваня уряду їх економічна незалежність і народне богатство з кождим днем зростало, а пошана зі сторони російського народу до Поляків, яко до гнобленої нації, була очевидна. Притім більша земельна посілість на Україні і Литві була і зістала до нинї в руках Поляків, через що вони уважали ся за панів тих земель і в неоднім забирали голос та використували права на шкоду народів, замешкалих в тих частях Росії, коли лише се було в користь їх народу і на руку урядови. Культурно видала та часть Польщі більше і славнїйших людий саме під гнетом Росії і в неволї слова ніж в обох других провінціях.

Австрійська часть справдї не богато скористала зі своєї волї. Сільський народ позістав в такім залежнім станї від двора, як і за часів незалежної Польщі. Так як і тоді, панувала тут неграмотність, безрадність в полїтиці і брак промислу. Лише в полїтиці гнобленя українського народу вони дотримали кроку московським націоналїстам.

Прийшла війна, яка злучила всї три провінції в одну цілість — зруйновану, винищену економічно, в якій промисл устав з браку робочих рук, з браку сирівця; рільництво перервало ся через воєнні походи, худоби забракло через реквізиції, словом — повстала цілком нова держава, якій до приверненя звичайного добробуту потреба цілком переродитись, потреба лїт працї і капіталу. Після запевнень осередних держав і самих союзників Росії одною з головних точок при мирових переговорах буде власне утворенє з тих польських земель нової держави, чи хочби лише автономного тїла під покровом одного зі сильнійших сусідів. В кождім випадку можна сподівати ся повстаня якогось нового автономного тїла, котре буде посїдати в собі міліони людий і буде відгравати ролю в полїтицї.

Положенє такої нової держави — згори можна предвидіти — не буде до позавидуваня, без огляду на те, як упорядкують ся границі. Нова польська держава не буде обіймати більше як 15 міліонів населеня, в серединї між трома державами, з котрих кожда перевисшати-ме 60 міліонів, а Росія сама досягати-ме двох соток. Як дотепер економічний добробут російської Польщі залежав від Росії, а ґалицької части від заморської еміґрації, так по утвореню нової держави добробут мусить оперти ся на власних землях і у власних межах. Росія — само собою розуміє ся — буде старати ся по утратї Польщі витворити у себе в дома власний промисл, що при великій скількости робочих сил і сирівця буде досить легко, бо капітал і за границею знайдеть ся (хочи би в Америці), а тимсамим замкне границі цлами. Німеччина, яко держава промислова, не зможе користати з виробів Польщі; так само й Австрія. Дорога до моря заперта, бож трудно припускати, щоби Німеччина відступила Поморє. Притім брак кораблїв, обзнакомленя на ринках сьвітових і конкуренція не дає можности припускати, щоби Поляки могли користати з заморської торговлї. Для власних потреб творити такий промисл, який був перед війною, непотрібно. Отже одинокий вихід буде: забратись до землї, яка, яко яловий пісок, не виживить так великої людности. Позістане еміґрованє як і перед тим, однак се буде роздроблюванє сил.

Притім треба завважати, що польська посілість на Україні буде приневолена також відповідно змінити ся. Як до війни могла йти проти українських інтересів, так тепер, будучи відірваною від осередка польських земель, буде змушена або затримати і на дальше давну полїтику, значить, іти рука в руку з російським урядом (а се буде проти польських інтересів), або змінити полїтику проти Росії, а в такім разї шукати собі спільників в сільськім населеню. З причини, що ся часть польських земельних властителів в переважаючій части має ще традиції українського походженя, то се буде промовляти за тим, аби вони пійшли рука в руку з інтересами українського народа. Колиб справдї такий курс хотіли Поляки зачати, в такім разї мусїли би старати ся о здобутє автономії на українських землях, бо лише в той спосіб могли би числити на українську поміч. Сї дві нації, жиючи попри себе, малиб около 60-міліонову людність, котра, маючи усї умови до розвою, могла би не лише відограти важну ролю в европейській полїтицї, але також ставити поважний опір німецьким і російським плянам і звернути свої очи на Кавказ і Малу Азію, де можна би умістити надмір народу без відлучуваня від власного тїла, і загосподарити краї, на які якраз нинї Німці, Москалї і Анґлійцї мають такий апетит.

Се були би важнїйші думки, які нинї мають польські полїтики і якими вони руководять ся, зміняючи свою полїтику супроти нас. Їх положенє по війнї меньше-більше було би таке, як колиб вилучити стейти Ню Йорк, Ню Джерзи, Коннектікут, Масачусетс і Мериленд від решти Америки, відтяти їх від моря, перейти через них кілька разів воєнним походом, стримати фабрики і по якімсь часї дати свобідну руку до розвою. Не булаб се руїна?

З Українцями справа маєть ся трохи инакше. Сама війна значно причинить ся до розвою поглядів, оціненя себе, позбутя трусливости і покори і нарід стане перед питанєм: бути або не бути. По відірваню Польщі від Росії українська часть стане головним осередком промислу і рільничих витворів, а одним бажанєм цїлого народу буде використанє власних дібр для себе. Без огляду на се, що станеть ся з частию австрійської України, російська часть мусить відіграти важну ролю. Як тепер ще полїтика західно і середно-европейська недоцінює українського питаня, так по війнї вона його буде перецінювати; се не буде питанє автономної української держави але їх власного істнованя, бо як Анґлія і Франція, так Австрія і Німеччина будуть мати на власних карках міліярдові довги, економічні кризи і обмаль народу. Тимчасом Росія, хоч буде й обдовжена, то все таки при її невичерпаних і неруханих скарбах та величинї населеня не лише скорше обтріпаєсь, але і скорше може звернутись проти анґлійських і німецьких плянів. Проти Росії можна видвигнути лише Україну, відсуваючи Росію і її полїтику на далекий Схід.

Костур.

СИЛА ВОЛЇ.

Попередного разу донесли ми про смерть творця „Північно-західної держави", Гіла, який помер 29. мая в місті Ст. Пол, Мінн.

Небіщик Джеймс Гіл є одним з тих, що власною працею, спосібностями і невичерпаною житєвою енерґією дійшли до величезного маєтку. Походив з убогої фармерської родини в провінції Онтеріо в Канадї. З роду був Айришом. В 15-тім роцї скінчив школу, а коли раз приїхав на фарму його батька якийсь подорожний зі Злучених Держав і лишив коня привязаного до огорожі, малий Джеймс догадав ся, що коня треба напоїти і нагодувати. Подорожний, побачивши здогадливого хлопця, сказав до нього: „Ти йди до Злучених Держав. Для таких, як ти, там є якраз нагода вибити ся на верх". При сїм дав йому американську часопись, з якої Джеймс вичитав, що в Америцї можна робити сьвітлі інтереси.

Ся припадкова стріча з незнакомим подорожним рішила про його долю. За три роки він перший раз виїхав до Злучених Держав. Переїхав через кілька стейтів, приглядаючи ся усьому житю, а в 1856 роцї прибув рікою Місісіпі до міста Ст. Пол, яке мало тоді ледви 5.000 мешканців. Тут знайшов роботу яко клерк при малій компанії, що займала ся перевозом збіжа і дерева рікою Місісіпі. При сїй нагоді він пильно студіював спосіб перевозу дібр і протягом 15 лїт знаменито навчив ся сього бізнесу. В 1865 роцї взяв на себе аґенцію „Північно-західної пакетової компанії", а незабаром став репрезентантом для зелїзниць Ст. Пол і Пасіфік.

В 1869 роцї Гіл пустив ся перший раз на самостійне підприємство, закладаючи в спілцї з другими компанію для перевозу опалових матеріялів. Він перший привіз до Ст. Пол камінний уголь. Через два роки опісля приглядав ся богацтвам долини „Червоної ріки". Коли завважав, що з сеї долини можна вивозити великі богацтва, закупив перевозовий корабель і установив правильний рух між містом Ст. Пол і пристанями в Манїтобі.

В тім часї, будовано першу зелїзницю на захід від Ст. Пол. Одначе компанія, яка почала сю будову, збанкротувала, вложивши в підприємство 33 міліони долярів. Через пять лїт шукав Гіл спільників, щоби закупити сю „мертву" зелїзницю. Йому вдало ся приєднати до свого пляну Кональда А. Сміта — пізнїйшого льорда Страткону, Юрія Стефана — пізнїйшого льорда Мавнтстефена, і нюйорського банкира С. Кеннеди. Гіл продав своє перевозове підприємство за 100 тисяч долярів і став управителем сеї зелїзниці, яка дала підставу до нинїшної зелїзничої лінії: „Ст. Пол, Міннесота і Манїтоба".

В 1879 роцї став Гіл президентом сеї зелїзничої компанії і тепер мрів про здійсненє своїх плянів. Він завзяв ся, щоби збудувати зелїзницю до Тихого океану. Його плян висьмівали і називали неможливим до виконаня. Але Гілева нестримна енерґія перла його до працї. Він будував нову лїнію по одній милї денно, закуповуючи рівночасно за безцїн фарми, що лежали при новій зелїзници. Тамтуди він спроваджував поселенців і вказував їм на раціональну сільську господарку. Передівсїм взяв ся до годівлї худоби на величезних пасовисках і устроював в сї околиці безплатні виставові поїздки при помочи своїх зелїзничих поїздів. Годівля худоби приносила йому маєток з року на рік, край загосподаровував ся щораз більше і тому Гіла називають творцем північно-західної держави.

З фарм вивозив збіже і худобу до Бофало, а відси вивожено сї продукти дальше. Через двайцять лїт невтомної працї він став неначе батьком усїх фармерів в державі Міннесота і сусїдних; вони його шанували та слухали його рад і вказівок. Рівночасно крок за кроком будував зелїзницю дальше на захід і вкінци добив ся до Тихого океану. Тут сейчас почав будувати торговельну фльоту до Хин і Японії і в короткім часї став торговельним паном на азійськім Сходї.

Слїдуючі роки його працї вже йшли йому лекше. Маючи величезний маєток, він увійшов в спілку із „зелїзничим королем" Гаріманом, з міліонерами Шіфом, Морґаном і иншими і купував на нюйорській біржі при Вол стріт одну зелїзничу лінію за другою. Нераз грозила йому руїна підчас грошевих спекуляцій на біржі, але він бистрим своїм умом все давав собі раду. Його вплив кріпшав і вкінци він побив ріжних конкурентів. При кінци свого житя був дійсним „королем північно-західних стейтів".

Гіл розумів ся на дорогих камінях та на штуцї. Він закуповував найцїннїйші твори штуки і зібрав в своїй палатї в Ст. Пол дуже цїнні річи. В його приватній ґалерії образів находять ся твори славних европейських малярів.

Не щадив також гроша на добродійні цїли, а на одну католицьку школу в Ст. Пол жертвував пів міліона долярів. На університетї „Гарвард" в Ню Гейвен заложив власним коштом відділ для науки про перевіз дібр і людий, а університет „Єйл" коло Бостону іменував його почетним доктором прав за його жертви на наукові цїли.

ПРИВЯЗАНЄ ДО СТАРОГО КРАЮ.

Читаємо в нюйорськім „Русскім Словї" лист одного „Малороса". Він пише, чому не хоче бути горожанином Америки. Каже так:

Я в Америцї 7 лїт. Може бути, що доля скаже менї лишити ся тут на цїле житє. Я не знаю. Але душею і думками я там, на моїй старій, рідній землї. Я нормально працюю, їм, пю, жию, учу ся, читаю, але все приходить менї одна думка. Я тут лише на час. Житє моє буде там.

Мої дїти, мої внуки, мої правнуки може й замериканізують ся і будуть повною душею тїшити ся Америкою, себто днем—фабрикою, а вечером... кінотеатром і „айскрімом"... Але менї особисто ще хочеть ся жити. Менї особисто хочеть ся любувати ся щастєм і почувати своє істнованє на тій землї, де я виріс.

Ще сотки лїт минуть, заки всї народи зіллють ся в одну родину. Роки минуть, заки кождий кусень землї буде рідною землею. Але при теперішних відносинах все лишить ся по старому. Вітчина — вітчиною; психольоґія одного народа є його власною психольоґією. Я богато лїт пережив на Україні, жив її мовою, духом, чувствами, психольоґією, настроєм.

Я жив її лїтературою, музикою, штукою, театром. Запах українських піль менї дорозший від американських фабрик. Хати рідні, зі сільскою обстановою, з простим патріярхальним житєм для мене дорозші ніж хмародери в Ню Йорку. Ясні і зьвіздисті українські ночі дорозші від лїтних нюйорських ночий, коли то у воздусї чути запах людського поту. Чисті і чутливі російські серця менї дорозші ніж грубі американські звичаї. Словом, цїлий спосіб житя там дорозший менї від американського. Я на се не пораджу; се лежить в моїй крови.

Правда, рідна земля, Росія, бідна, обідрана, голодна. Але зате я ще більше її люблю і більше про неї думаю. Коли не ми, то хто їй поможе?... Ми виділи лїпші краї, знаємо лїпше житє і нам треба помогти нашій матери-вітчинї. Не нинї, то завтра вона буде свобідна. Тому я все уважаю себе сином старого краю. Тому я уважаю за невідповіднє переходити на американське горожанство. Річ не в документї. Се питанє про дійсне привязанє до нової вітчини. Я нїколи не буду духом Американцем і тому американського горожанства не прийму.

Так пише Малорос, поневолений син вільних колись степів. Коби ще в нього більше української національної сьвідомости!...

ШКОЛА.

Будучність народу зажелить від його школи. Після скількости і якости шкіл пізнаєть ся культуру народа. Система в школї рішає також про будучу силу народа. Тому головним змаганєм усїх народів є допровадити свою школу до досконалости.

Найважнїйшим чинником в школї є учитель. На вообразуванє учителів не щадить жаден нарід гроша. Школа без доброго учителя не є школою; є фабрикою, варстатом, місцем забави, але не місцем науки.

Кождий нарід стараєть ся мати свою, рідну школу. Не рідна вона тому, що там учать рідної мови; не рідна тому, що там учать рідної піснї; вона рідна тому, що там приучують дитину на будучого доброго члена своєї суспільности.

Поневолений нарід стараєть ся вщепити своїм дїтям енерґію до боротьби за волю. Мало сьвідомий нарід хоче бачити молоде поколїнє ширителем національного осьвідомленя найширших верств народу. Слабо культурний нарід змагає до вишуканя між дїтьми найспосібнїйших на будучих творців науки, штуки, лїтератури і голосителїв вселюдських ідей.

Економічно зависимий нарід звертає увагу на се, щоби школа виховала людий, котрі би в будучности вміли використати природні богацтва краю і піднести добробут в народі.

Америка звертає увагу на полїтичне вишколенє своїх дїтий. Американська школа має на цїли виховати з дїтий добрих горожан, бо донедавна ще більшість родичів була чужинецького походженя. І американська школа виховала і виховує Американців.

Попри вихованє духа і образованя ума звертає школа увагу на фізичне вихованє дитини. Слаба тїлом, нерозвинена дитина не буде могла бути пожиточним членом своєї суспільности. Суспільність мусить піддержувати житє слабосильних і тому вони є тягарем. Се зрозуміли суспільні діячі і в школї впроваджено науку руханки. З таких дїтий вийдуть колись сильні горожани, які будуть тїшити ся сильним здоровлєм і без журби працювати-муть для щастя свого, своєї родини, своєї суспільности і цїлого людства.

Українська школа в Америцї щойно в початках. Українська іміґрація ледви здобула ся на парохіяльні школи. Нема у нас ні власних шкільних будинків ні фахових учителїв. Наука обмежуєть ся до вивченя рідної мови, рідної піснї і пізнаня основ релїґії. На сю науку посьвячуєть ся мало часу, бо лише у вечірних годинах. Цїлий день дїти заняті в публичних анґлійських школах і тому нерадо ідуть вечером до своєї школи.

Крайна пора, щоби українська суспільність в Америцї подбала про вихованє своїх учителів та учительок. Щойно, маючи учительство, мож буде думати про закладанє дійсних українських шкіл. Се справа величезної ваги. Се справа будучности українського народа в Америцї.

Гроший на таку цїль не треба жалувати. Що тепер дамо, те нам оплатить ся в будучности. На осьвідомлених Українцях, роджених в Америцї, мусить незабаром оперти ся цїле наше народне житє. Коли не будемо мати вихованих тут Українців, то зі замкненєм іміґрації щезне і слїд з українського народа.

Тому справа української школи в Америцї не повинна зійти нїколи з денного порядку. Кождий нехай про се думає, а тоді і думку лекше здійснить загал.

ЧИ ПОБІДА ДЕМОКРАТІЇ?

На початку війни розголосили ґазети, що Анґлія і Франція ведуть війну за побіду демократії. Міжтим обставини зложили ся так, що війну провадить ся дальше в инших цїлях. Франція і Анґлія стараують ся вигнати Німців із занятих французьких і бельґійських територій, отже в обороні національних інтересів, а не в обороні демократії.

Факти потверджують сей здогад. Ані Італія ані Росія не зачинали війни в обороні демократії. Велика Британія винищує африканські кольонії з німецького війска, очевидно на те, щоби їх затримати для себе. Франція зазначує, що вона мусить відобрати Альзацію і Льотаринґію, заки зачне говорити про мир. Боротьба ведеть ся отже за се, щоби союзники по війнї мали рішаючий вплив в Европі.

Американцї вірять в те, що союзники, побідивши Німеччину, заведуть демократичний лад, а німецкий нарід, побачивши, що слава нації не дає йому ще всього, радо піддасть ся новим кличам. Міжтим факти виказують, що Німеччина вже в часї війни вводить всї поступові домаганя, накладає справедливий проґресивний податок і установляє рівний поділ харчів. Отже зломанє Німеччини зовсїм не було би в інтересї демократії. Противно, німецька дипльоматія буде шукати по війнї нових союзників і якраз Росія може стати тим союзником. Теперішна приязнь Росії з Анґлією не є природна, а по війнї сї суперечности вийдуть ще більше на яву.

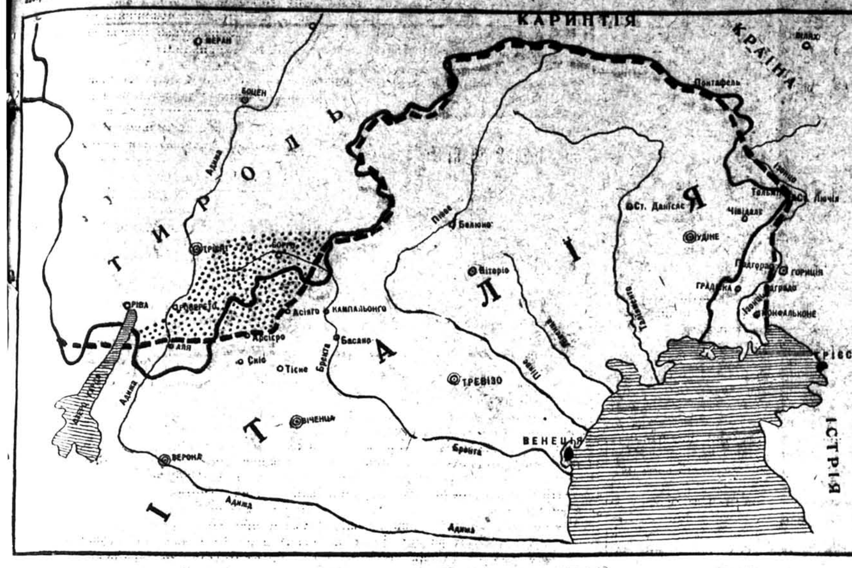
Тому в інтересї европейської демократії не лежить зломанє Німеччини, а зломанє Росії. Західно-европейські держави освоїли ся з демократизмом; центральні держави перевели вже перед війною ріжні реформи в користь широких верств народа, а підчас війни робить ся тесаме, мимо хвилевого військового режіму.

Тепер черга на Росію. Росія, мимо сього, що мусить оперти ся на найширших верствах народа, не хоче допустити їх до голосу. Се виявляєть ся на засїданях російської думи. Опозиційні елєменти в думі не мають значіня. З їх голосом нїхто не числить ся, а занадто острі виступи послів викликують погрози зі сторони реакціонерів.

З того виходило би, що демократія в Росії можлива лише тоді, коли збанкротує реакційне правительство. А воно збанкротує лише наслідком невдач у війнї. Щойно побита Росія дасть широким верствам народу голос, щоби ратувати саму себе.

МАПА ТЕРЕНУ ВІЙНИ АВСТРІЇ Й ІТАЛІЇ.

ПОЯСНЕНЯ: Чорна переривана лінія означує теперішну боєву лінію. — Території, зазначені на мапі точками, означують землі, заняті австрійсько-угорськими військами протягом теперішного двотижневого наступу.



ПЕРЕГЛЯД ВІЙНИ З ІТАЛІЄЮ.

Дня 23. мая 1915 р. Італія виповіла Австрії війну.

Вже в перших початках великої війни захованє Італії супроти своїх союзників, Австрії та Німеччини, було підозріле. Коли именно Австрія виповіла війну Сербії, Італія, замісць дати поміч свому союзникови, оголосила невтральність, оправдуючи се тим, що Австрія розпочала війну без попередного порозуміня з нею. Скоро лише війна розпочала ся, Італія стала переводити мобілізацію своїх військ. З причини браку гроший, оружа і амуніції, мобілїзація в Італії поступала досить поволи наперед. А тимчасом серед італійського народа велено при помочи анґлійських впливів і гроший широку аґітацію за війною з Австрією. Справа пійшла зовсїм легко, коли 16. жовтня 1914 р. помер італійський міністер для заграничних справ Сан Джуліяно, який уходив за приятеля Австрії. Його наслїдник Соніно відразу заняв супроти Австрії вороже становище. Тоді Німеччина переняла на себе ролю посередника і через свого амбасадора в Римі, князя Більова, старала ся погодити обі сторони. Переговори тягнули ся через цїлу зиму. За порадою Німеччини Австрія згодила ся на добровільне відступленє округа Трієнту (в полудневім Тиролю) в користь Італії. Цілий сей обшар числив около 3.700 квадратових кільометрів. Було се дня 2. цьвітня 1915 р.

Отсю пропозицію Австрії принято в Римі з насьмішками і кпинами. Дня 8. цьвітня вислала Італія до Австрії ноту, в якій поставила отсї домаганя:

1. Відступленє округа Трієнту в полудневім Тиролю (9.000 квадр. кільометрів).

2. Відступленє міста Ґориції і Ґрадіски та земель дальше на північ по ріку Ізонцо (1.721 квадр. кільометрів).

3. Трієст і околиця має одержати автономію без зверхности Австрії. Трієст мав стати вільною пристанию (1.000 квадр. кільометрів).

4. Відступленє ґрупи островів Курцоля, напроти полудневої Дальматії (1.400 квадр. кільометрів).

5. Італія домагаєть ся, щоби Австрія сейчас опорожнила сі землї.

6. Австрія має узнати альбанську пристань Авльону і її округ за власність Італії.

7. Австрія має зречи ся всяких прав до Альбанії.

8. Австрія зобовязуєть ся увільнити сейчас політичних і військових вязнів, які походять зі земель, що мають бути відступлені Італії.

9. Італія обовязуєть ся сплатити Австрії 200 міліонів лірів (около 40 міліонів долярів) титулом відшкодованя за державні будинки і припадаючого на сі землї державного довгу.

10. Італія обовязуєть ся заховати у війні повну невтральність.

* * *

Італія домагала ся отже від Австрії відступленя около 13.000 квадратових кільометрів землї враз з 800.000 мешканцями.

* * *

Австрія ще до послїдної хвилї не хотіла вірити в зраду Італії. Тому ще в половині мая над границею Італії не було більше як 50.000 австрійського війска, а навіть в часї виповідженя війни Італією його сила не переходила 80.000. Доперва в перших днях місяця червня відкликано з Галичини і Сербії 4 полки тирольських стрільців на поле битви проти Італії.

Австрія відкинула домаганя Італії. Італія, користаючи з тодішного досить трудного положеня Австрії — тоді російські війска стояли вже на угорській стороні Карпат і під Краковом — виповіла дня 23. мая 1915 р. війну Австрії. Італія була певна сего, що Австрія окружена зі всїх сторін ворогами, не зможе навіть ставити якогось сильнїйшого опору.

Італія, ударяючи на Австрію, мала війска в десятеро більше від Австрії. На приказ шефа головного штабу, ґенерала Кадорни, італійські армії розпочали наступ. Ґенерал Кадорна поділив італійські війска, нагромаджені в північній Італії, на 5 головних армій:

II. армія під командою ґен. Фруґоні і III. армія під командою князя Аости одержали приказ перевести наступ в напрямі ріки Ізонцо. Їх цїлию мало бути передівсїм здобутє Ґориції і Трієсту. Відтак мала одна армія впасти через Країну до полудневої Стирії, а друга на Угорщину. Се були головні і найсильнїйші армії.

V. Армія під командою ґен. Леквіо мала перевести наступ здовж границї Каринтії.

I. армія під командою ґен. Брусаті і IV. армія під командою ґен. Нави були призначені до здобутя Тиролю.

Проти італійських війск станули дві головні австрійсько-угорські армії:

I. армія під командою ґен. Данкля в полудневім Тиролю.

II. армія під командою ґен. Боровевіча здовж ріки Ізонцо.

Начальну команду над цїлою силою обняв архикнязь Евген.

* * *

В перших днях ішло Італійцям все дуже гладко. За три дні заняли італійські війска в полудневім Тиролю місточко Аля і посунули ся аж під форти кріпости Ровереті і Трієнт. Таксамо щастило ся їм і на сході. Майже без опору заняли вони місточка Ґрадіску і Монфальконе, а дальше на північ дійшли до ріки Ізонцо. Тут їх наступ зістав цїлковито здержаний. Італійські війска зблизили ся до головної оборонної лінії Австрійців.

По цїлорічній боротьбі не поступили Італійці майже ані крок наперед. Помимо пяти великих наступів (правильно що другий місяць) Італійцям не удало ся переломити сильної боєвої лінії Австрійців. Італійці потерпіли дуже тяжкі втрати. Страти Італійців в першім році війни оцїнюють на 600.000. (Лїст страт в Італії не оголошуєть ся). З того припадає на убитих 130.000, на тяжко ранених 150.000, на ранених 300.000, на полонених 20.000.

* * *

Італійський воєнний плян цїлковито не вдав ся. І нині воєнні знавцї вказують на сей плян італійського ґенерального штабу яко на примір, котрий має учити, як не треба робити.

Головний блуд італійського ґенерального штабу полягав у тім, що замісць свої головні сили звернути в напрямі Трієнту, звернено їх на схід в напрямі Ґориції і Трієсту. Завдяки сему блудови Австрійці мали спромогу нагромадити в околиції Трієнту відповідну силу війска, щоби розпочати наступ проти Італії. Успіхи, осягнені австрійсько-угорською армією протягом двотижневого наступу, дають наглядний доказ сего.

* * *

Австрійсько-угорські війска розпочали наступ в полудневім Тиролю на лінії, довгій на 50 кільометрів, яка тягнеть ся від ріки Адижі до ріки Бренти. Протягом кількох днів Австрійці здобули дві головні оборонні лінії Італійців. З упадком гірських кріпостий Арсієро і Асіяґо Італійці стратили свою послїдну оборонну лінію і тепер приневолені уступити під охорону своїх кріпостий Верони, Віченци і Тревіза.

Страти Італійців протягом останних двох тижнів оцїнюють на 80.000, в тім 30.000 полонених. Італійці потерпіли також великі втрати у воєнних матеріялах. Австрійці здобули доси около 300 самих гармат.

Головна задача італійського штабу полягає тепер в тім, щоби здержати похід австрійських війск в напрямі венецької низини. Нова невдача Італійців може потягнути за собою дуже сумні наслідки. Австрійці можуть легко відтяти відворот італійським війскам, які находять ся над рікою Ізонцо.

Натомісць, коли би австрійсько-угорській армії не повів ся дальший наступ, вона без великих втрат може уступити назад і заняти свої давні становища.

КІЛЬКО Є ЗУБОЖІЛОГО НАСЕЛЕНЯ НАСЛІДКОМ ВІЙНИ?

Федерація християнських церков в Америці оголосила останного тижня ось-таку статистику жертв, зібраних в Америці на поратованє нещасних в Европі:

Три міліони бельґійського населеня дістає денно таріль зупи і три кусники хліба. Пять міліонів долярів потребує запомоговий бельґійський комітет сейчас.

В північній Франції около 2 міліони населеня, головно женщин і дітий, зубожіло цїлком наслідком війни. Нарід, що давнійше жив в достатках, ходить тепер босовіж. 25 тисяч дітий в околиції Льонґві не має обуви, а ледви єкуну одіж.

В Сербії є 5,000 сиріт і 5 міліонів дорослих, позбавлених звичайних средств до житя.

Одинайцять міліонів бездомних селян з Польщі, Холму і Волині є загрожені голодом або недугами.

Східна Прусія находить ся в подібнім положеню.

Пів міліона вдів і міліон сиріт в Австрії і Німеччині потребує помочи.

Вірменські утікачі осіли в околиції Дамаску і Алєпо, а надто ще є 300 тисяч Вірмен на своїй рідній земли в Туреччині.

А про нещасних в Чорногорі, Сирії і Персії також не треба забувати.

Нарід в Америці зложив 7 міліонів долярів безпосередно для Бельґії, а се виносить 7 центів на голову. Анґлійська кольонія Нова Зеляндія, хотячи облекшити недолю Бельґійців, оподаткувала себе в той спосіб, що на кождого мешканця припадає $1.25 добровільних жертв. Злучені Держави зібрали 260 тисяч долярів для Сербії, Франція дала 2 міліони франків ($400.000), а анґлійський комітет для помочи Сербії зібрав 7 і пів міліона долярів.

Всїх жертв з Америки для европейських бідаків зібрано від вибуху війни до 1. цьвітня б. р. 23,740.000 долярів.

Наслїдком війни зросли деякі галузи американського промислу незвичайно. Америка не має воєнних тягарів, а американський торговельний біланс виносить около 3 міліярди надвишки. Чи жертви на поміч нещасливим є пропорціональні до зиску?

РОСІЯ ГРОЗИТЬ!

Президент російської думи Михайло Родзянко розмовляв 29. мая в Петербурзї з кореспондентом американського пресового бюра. Він висловив ся в той спосіб:

„Росія буде бороти ся через 20 літ, коли буде потрібно, аж Німеччина буде змушена приняти мирові условя, подиктовані союзниками. В Росії нема мирової партії; се є німецька брехня. Дума солїдарно домагаєть ся, щоби Росія продовжала війну, доки Німеччина не знищить своїх гармат. Цар, дума і селянство є обєднані. Се можете сказати Американцям".

Опісля Родзянко сказав: „Ви не мусите вірити менї виключно; пійдіть до думи і говоріть з кождим послом окремо. Російські мужики добре розуміють значінє німецької переваги. Ми будемо двайцять літ бороти ся, щоби усунути сю небезпеку. Ми змусимо німецького цїсаря приняти наші условя. На инших основах мир неможливий. Росія не піддасть ся, хочби навіть союзники згодили ся на мир. Пропаґанда за миром є тепер не на руку союзникам".

На запит кореспондента, чи дума прийме які реформи, відповів Родзянко: „Тепер не пора на такі закони. Ми мусимо посьвятити час наперед на воєнні справи, на розвязанє економічних питань злучених з війною, а щойно на третім місци справу скріпленя самоуправних тїл. Дума працює тепер в тїсній звязи з правительством. Праця мусить іти скоро, бо посли мусять їхати до дому на жнива. Росія мусить видержати до кінця. Її армія здвоїла ся в своїм завзятю; вона тепер лїпше заосмотрена в амуніцію і лїпше убрана та живлена ніж перед роком. Доля війни зміняєть ся, однак якнебудь станеть ся, Росія буде воювати, аж Німеччина буде зломана. Ми зовсїм не маємо страху перед внутрішною революцією. Про се будьте певні в Америці".

ЗОЛОТІ ЗЕРНА.

Розум — се тесаме, що руки; він створений для праці, а не для прикраси (Мірабо).

Публична опінія — се найвисший законодавець для народів і володарів.

ДОПИСИ.

З ROCHESTER, N. Y.

Віче в справі будови Народного Дому.

В неділю 28. мая відбуло ся тут віче, скликане місцевою „Нар. Радою" в справі будови Народного Дому. Се віче отворив І. Пастущин. Предсідателем віча вибрано Г. Осипова, а секретарював А. Петрів.

Осипів, отвираючи наради, попросив Пастущина, щоби він дав поясненє, на яких засадах скликано се віче та які приготованя пороблено в сій справі. Пастущин заявляє, що аранжери не зробили жадних приготовань і не мають уложеної жадної програми. Тоді предсідатель візвав присутних, аби ставили внесеня до уложеня програми нарад сего віча.

Пастущин вносить, аби першою точкою нарад було: Де Народний Дім має знаходити ся і в якій ціні. — Принято.

Войчишин ставить внесенє про приниманє членів до товариства „Народний Дім ім. Тараса Шевченка", яке вже істнує в Рочестер. — Принято.

Рудий домагаєть ся, щоби старий комітет здав справозданє. — Принято.

А. Шеремета пропонує уложенє статута. — Принято.

На тім програму замкнено на внесенє А. Шеремети.

Над першою точкою забирає слово п. Рудий. Пояснює насамперед, що „Народна Рада" дала припорученє Пастущиному скликати віче, та обговорює деякі точки, які вони пропонували на нарадах „Народної Ради". При кінци ставить отсе внесенє: Вибрати комітет, який би заняв ся тою справою; старий комітет щоби здав своє справозданє. На його думку Народний Дім найлучше побудувати на парафіяльних лотах при співучасти всїх місцевих товариств.

Н. Мурашко робить закиди, що всї говорять про Народний Дім, а не подають плянів заснованя тої інституції. Відтак критикує старий комітет і каже, що він до нічого, бо нічого доси не зробив. При кінци зазначує, що як місцеві товариства не збудують Народного Дому, то побудує його сама парохія.

По сїм вивязала ся довша дискусія. Забирають голос: А. Шеремета, Мурашко, Кисїль, Братусь і инші. Вони обговорюють положенє старого товариства, яке вже істнує. Одні обстоюють за старим товариством, другі домагають ся заснованя нового. В сїй дискусії було замітне те, що противники поборють себе культурно і не накидають ся один на другого зі злостию. Кождий хто забирає голос, чекає аж скінчить один, а тоді говорить другий. Обговорюють справи річево. Віче провадить ся в як найлїпшім порядку. З сего видно, що наш нарід підніс ся високо культурно, та що заснованє Народного Дому в Рочестер є певне.

По дискусіях вибрано комітет, який має заняти ся дальшим приготованєм сеї справи. До комітету війшли: М. Рудий, предс.; Кучмій, заст. предс.; А. Петрів, секр. рек.; М. Андрейчук, секр. фінансовий; Кікта, кас.; М. Мелих, І. Пастущин і Братусь, контрольори.

До товариства вписало ся споре число членів, з котрих деякі поплатили зараз свої вкладки.

Полагоджено ще деякі меньші справи і віче замкнено.

На вічу був присутний і місцевий парох о. Лисяк, котрий в дечім богато нам поміг.

А. Петрів, секр. віча.

NOTICE.

To the Members of Ukrainian National Association.

Dear Members and Brethren:

Your are hereby notified that, according to tne financial statement for the year 1915, our institution after the reorganization stands financially good and has every prospect for the future. At the end of the year 1915, according to the valuation, clear assets to protect the policies of our institution amounts to $140.823.15. Your policy at the end of the year 1915 is valued at 282% over the statuary standards.

With brotherly respect,
S. Yadlowsky,
financial sec'y.

ПОВІДОМЛЕНЄ.

До Членів Українського Народного Союза.

Поважані Члени і Братя:

Отсим подасть ся Вам до відома, що, відповідно до фінансового стану за рік 1915, наша інституція по переведеню реорґанізації стоїть фінансово добре і має всякі вигляди на будучність. При кінци 1915 року, відповідно до оцінки, чистий масток, який забезпечує посмертні належности нашої інституції, числить $140.823.15. Ваша грамота при кінци 1915 року є оцінена на 282% понад приписану законом вартість.

З братським поздоровленєм,
С. Ядловський,
фін. секр.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Пригадка для Українців в Ню Йорку.

В неділю дня 4. червня відбудеть ся на Еліс Айленд український концерт для задержаних іміґрантів. Концерт устроює „Український Хор" з Ню Йорку при співучасти пані Корецької і пп. Зазуляка та Келичави. Бовт з Баттери Плейс відходить о годині 2-гій пополудни, а вертає до Ню Йорку о годині 5-тій пополудни. Вступ вільний.

Українські правники у Винніпеґу.

На правничім факультеті в „Манітоба Каледж" у Винніпеґу (Канада) здавали іспити також Українці. Другий іспит перейшов Я. В. Арсенич, а перший іспит здали: Балешта і Дик.

Скільність двомовних шкіл в Манітобі.

Як звісно, в місяци цьвітни ріпило правительство провінції Манітоба в Канаді знести двомовні школи. В Манітобі було 126 француських шкіл, 111 українських і 61 німецьких. Учеників в тих школах було 16.720. Від слідуючого шкільного року будуть сі школи перемінені на чисто анґлійські.

Нове американське сьвято.

Вашінґтон, 30. мая. — Президент Вілсон видав нині проклямацию до американського народа з завивом, щоби 14. червня сьвяткувати день прапора. Сьвято повинно бути злучене з висловом патріотичних чувств на доказ „нашої глубокої любови до Америки". Президент заявив, що нарід повинен посьвятити себе „для такої Америки, котрої би ніхто не підкупив, ніякий вплив не міг відвернути її від її ідеалів, ніяка сила не могла її розділити".

27.000 іміґрантів в однім місяци.

З причини европейської війни упало значно число сьвіжих іміґрантів. Згодом іміґрація збільшаєсь ся, а в місяци марті 1916 року виказав департамент праці у Вашінґтоні 27 тисяч чужинців, що прибули до Америки, — се значить о 43 процент більше ніж в марті 1915 року. В марті 1914 року прибуло до Америки 92.500 іміґрантів.

В марті 1916 року прибуло найбільше іміґрантів з Італії, бо 3.810. Греция на другім місци, бо вислала сюди 2.913, Анґлія 2.584, Мексико 2.299, а скандинавські краї 2.033 осіб. Іміґрантів німецької народности було 1.070.

46 тисяч жертв зелізничих катастроф.

Вашінґтон, 31. мая. — Більше ніж 46 тисяч осіб зістало вбитих і ранених підчас зелізничих катастроф у Злучених Державах протягом трох місяців. Міжстейтова Комісія обчислила, що в серпни, вересни і жовтни 1915 року згинуло 3.697 осіб, а потерпіло потовченя 43.518 осіб. В порівнаню з тими самими місяцями в 1914 році, число жертв зменьшило ся в убитих о 217, а в ранених о 3.697 осіб.

Айриші молять ся за полеглих революціонерів.

Передвчера зібрали ся обі ірляндські партії старинного ордену Гіберніянів, відкладаючи на бік непорозуміня, які зайшли між ними підчас паради в день св. Патрика. Вони устроїли спільне богослуженє за упокій душ дублинських революціонерів. Богослуженє відбуло ся в церкви Всіх Сьвятих при Медісон Евеню і 159 ул. в Ню Йорку. По середині церкви уставлено катафальок, покритий чорним покривалом, а довкола нього уставила ся айриська ґвардія з ірляндськими републиканськими та американськими відзнаками. О. Джейме Павер завізвав до молитви тими словами: „Молім ся, щоби за кождого, хто вмер за свободу, стало десять нових і сповнило свій обовязок".

Добродійний базар союзників.

В суботу 3. червня розпочинаєть ся в Ню Йорку добродійний базар, устроєний Анґлійцями, Французами, Москалями, Італійцями і прочими „союзниками" на дохід жертв війни. Базар відбуваєть ся у „Ґренд Сентрал Пелес" коло зелізничої стації „Ґренд Сентрал". На базарі мають бути виставлені гармати, літаки й инші трофеї, здобуті від Німців. Вступ на базар виносить 50 центів.

ДО ВІДОМА РОСІЙСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ КЛОКМЕЙКЕРІВ В НЮ ЙОРКУ.

Орґанізаційний комітет російсько-польського відділу юнії клокмейкерів має своє постійне поміщенє в домі під ч. 40 іст 23 улиця, 3 флор, в Ню Йорку, і урядує там щоденно від години 9-тої рано до 5-тої пополудни. Всі російсько-польські клокмейкери мають звертати ся з своїми справами до канцелярії сього орґанізаційного комітету.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Дороженя в Галичині.

Підчас теперішної війни появили ся змагання Німеччини і Австрії управильнити з гори ціле економічне житє. Виглядає, що приватна власність тепер не істнує, бо кождий властитель по своїм ґрунті є неначе наємником. Що випродукує, мусить віддати державі після з гори установленої ціни, а другі знова купують також після приписаної ціни.

Ціну установляє уряд для ріжних округів. Подаємо для заспокоєня цікавости ціну споживчих артикулів у Львові і околици:

1 кільоґрам пінної муки	К 1.18
1 кґ. кухонної муки	0.98
1 кґ. житної муки	0.50
1 кґ. кукурузяної муки	0.66
1 кґ. кухонного масла	6.00
1 кґ. десерового масла	8.00
1 топка соли	0.20
1 тузин ясць, законсервованих у вапні	1.20
1 тузин сьвіжих ясць	1.68
1 кґ. ковбаси	7.40
1 кґ. пшеничного ґрисіку	0.88
1 кґ. кукурузяного ґрисіку	0.74
1 кґ. пшона	1.40
1 кґ. квасної капусти	0.50
1 сотнар бараболь	13.50
1 кґ. хрону	0.70
1 кґ. петрушки	0.70
1 кґ. бураків	0.30
1 кґ капусти в головках	0.40
1 кґ. калярепи	1.00
1 кґ. моркви	0.50
1 кґ. шпінаку	1.00
1 кґ. салати	1.20
1 кґ. селєрів	0.90
1 кґ. проса	0.90
1 кґ. сливок сушених з Боснї	2.00
1 кґ. сливок сушених красвих	1.20
1 кґ. цукру в кістках	1.07
1 кґ. цукру з голови	1.01
1 літра молока незбираного	0.60
1 літра молока збираного	0.30
1 літра оцту	0.80
1 кґ. цибулі	0.90
1 кґ. кміну	2.20
1 кґ. чоснику	5.00
1 кґ. перцю	6.00
1 кґ. паприки	5.30
1 кґ. цілого рижу	2.80
1 кґ. дрібного рижу	2.00
50 кґ. дерева на топливо	3.30
1 кубічний метер твердого нерубаного дерева	30.00
50 кґ. дерева рубаного мягкого	2.50
50 кґ. угля заграничного	3.00
50 кґ. галицького угля	2.00
50 кґ. коксу	3.50
1 кґ. нафти	0.44
100 кґ. сіна	14.00
100 кґ. соломи	10.00
1 літра пива	0.96
1 літра пільзненського пива	1.12
1 літра вина з бочки	2.40
1 кґ. мила до праня	5.60
1 літра спірітусу	6.20
1 літра руму красвого	3.50
100 кґ. вапна	4.60
1 кґ. соди	0.32

Кромі отсих вичислених товарів є управильнена також ціна солонини, шинки, ріжного рода мяса, але ціни на сі средства поживи оголошуєть ся що тижня окремо.

Недозволено!

Українці з Єлисаветграду внесли були ще в 1913 році через свого повновласника, присяжного повіреного Миколу В. Левитського, просьбу до херсонської губернської управи на затверджене статута українського літературно-музикально-драматичного товариства імени М. Л. Кропивницького під назвою „Рідна Хата". Недавно губерньска управа відмовила сій просьбі, опираючи ся на розпорядженє бувшого президента міністрів Столипіна. В розпорядженю сказано, що не вільно давати дозволу на закладанє „чужинецьких" товариств, хоч би навіть чисто культурних. До тих чужинців („инородців") зачислив Столипін і Українців. За причину відмови подано, що заложене подібного товариства загрожує публичному безпечеству. Для російського уряду сама назва „український" — небезпечна.

НОВИНКИ.

РОБІТНИКИ НЕЗАДОВОЛЕНІ З РОСІЙСЬКОЇ ДУМИ.

Велика часть російського робітництва є зовсім невдоволена з більшости послів в російській думі за їх реакційне становище. Швайцарські часописи з 4. мая видрукували ось-такий меморіял, висланий до президента думи М. Родзянка ґрупою робітників в центральнім комітеті воєнного промислу:

„Більшість думських послів стануля на отвертім антисемітськім становищи підчас дебати над внесеною інтерпеляцию про поґроми, започатковані поліційним департаментом. Се значить, що дума підпомагає реакційне правительство. В тім самім моменті, коли почала ся боротьба з рекаційним режимом правительства, котре хоче поставити Росію на березі руїни, дума дала поміч провідникам чорної сотні. Представники праці рішучо протестують против негідного становища більшости думських послів, бо, підпомагаючи реакційне правительство, дума хоче задати смертельний удар свободолюбним змаганям російського громадянства".

Сей меморіял відносить ся мабуть до заяви посла Чхеідзе, зложеної підчас засїданя 9. січня 1915 року в імени робітничих орґанізацій.

ЗАТРОЄНЄ КИТАЙСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА.

Сан Францїско, 30. мая. — Юан Ші-Кай, президент китайської републики, зістав затроєний і находить ся в критичнім стані. Таку вістку подав головний уряд китайського републиканського товариства. Недавні телеґрами з Пекіну доносили про хоробу президента Юан Ші-Кая, однак не подали причини його хороби.

НІМЕЦЬКИЙ ЦІСАР ЇЗДИТЬ СТРІТКАРОЮ.

Еблінґ (Прусія), 30. мая. — Німецький цісар був нині пасажиром у трамваю. Він усів до воза, переповненого людьми, і заплатив 10 феників за їзду, як і другі подорожні.

Цісар приїхав з малим почотом нині рано щоби оглянути будову кораблів в Шіхав. Він підійшов до воза і запитав мотормена, чи може заїхати до корабельних варстатів. Коли мотормен потакнув, цісар сказав до свого окруженя: „Добре, панове, сідаймо!" Кождий з них кинув до скринки по 10 феників, а коли їзда скінчила ся, цісар подякував моторменови за свою першу їзду трамваєвим возом і всунув йому в руку десять марок. Місцеві власти не знали нічого про приїзд цісаря і довідали ся про се щойно тоді, коли він був у варстаті. Тоді також вислали автомобіль для нього.

ПСИ — ШПИГУНИ.

Віденські часописи доносять: Се, що псів уживало ся доси у військових і санітетських цїлях, є загально відоме. Тепер стали Москалї уживати псів і до шпигунських послуг. В австрійській воєнній кватирі є відомі численні факти, які се потверджують. Особливо сї собаки сповняли свою службу в Галичині, де їм до помочи ставули москвофіли. І так стало ся в літі минувшого року, підчас кровавих боїв коло Сокаля, що становище машинових крісів одного віденського полку, мимо того, що його кождої ночи зміняно, ранком з найбільшою точністю було острілюване московською артилєрією. І остаточно довідано ся цїлої правди. Поза фронтом в одній самітній хаті мешкав селянин, москвофіл, який мав великого пса. Пес був так витресований, що кождої ночи з карткою на карку, на якій були описані всі становища австрійської артилєрії, біг до Москалів; там йому відбирано картку і пес вертав назад до свого ґазди. Природно, що сего пса з карткою переловлено, та його ґазду покарано смертю. Москалї з самого початку мусїли привезти богато того рода собак, та їх число тепер значно змаліло.

УКРАЇНЦІ З РОСІЇ ЗБІЛЬШИЛИ ПРЕСОВИЙ ФОНД НА $214.85.

Товариство „Нова Україна" відіграло в Ню Йорку дня 20. мая с. р. драматичне представленє „Борці за мрії". Чистий дохід з сього представленя призначено на часопись.

Управа „Нової України" надіслала нам з просьбою о поміщенє ось-такий фінансовий звіт із згаданого представленя:

Прихід.

Зібрано за оголошеня, що були друковані на програмах	$ 34.50
Зібрано за цьвіти на представленю	29.66
Зібрано за тікети	337.85
Пан М. Угорчак подарував на видавництво часописи	5.00
Разом	407.01

Розхід.

Саля на представленє	$ 25.00
Музики	32.00
Костюми	30.00
Режісер	10.00
Фотоґрафії і клішї	15.00
Відозви в формі брошурок	32.00
Цьвіти	15.50
Дворазове оголошенє в „Свободі"	3.75
Оголошенє в „Русскім Слові" по українськи і російськи	1.00
Тікети на представленє	4.00
Дрібні видатки	23.91
Разом	192.16

По відтрученю розходу від доходу остає в касі товариства ....$214.85.

Товариство „Нова Україна" складає на сім місци щиру подяку всім тим, котрі старали ся підперти висше наведену українську справу. Окремо дякуємо п. Угорчакови за його жертву.

Т-во „Нова Україна".

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ" І ПРИЄДНУЙТЕ ЇЙ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ!

ВОЄННИЙ ГУМОР ІТАЛІЇ.

Греція — се держава, що находить ся межи Сциллею і Харибдою. Болгарія — кольонія німецької імперії з ласки св. Марка і з волі короля Фердинанда.

Кавалєрія — се колишна часть армії, тепер змінена завдяки новим способам війни.

Дипльоматія — стара жінка, що не має гармат, на яких могла би оперти ся підчас ходу.

Ґазета — се останки новостий, перепущених цензором.

Ножиці — се інструмент, який тне, щоби витворити спільність думки.

Цензор — чоловік, котрий ріже, при чім держить свою голову в однім мішку, а свій здоровий розум в другім.

Скільки на сьвіті є мущин, а скільки женщин.

Одна німецька часопись подає цікаві обчисленя мущин і женщин в усіх частях сьвіта. В Портуґалії на 1000 мущин є 1099 женщин, в Еспанії 1062, в Австрії 1069, в Шкотії 1057, в Данії 1053, в Швеції 1040, в Австралії 1044, в Швайцарії 1015, в Німеччині 1032, в Ірляндії 1028, у Франції 1024. Правдивим жіночим „королівством" є невелика надморська місцевість Бурнемут, де на 1000 мущин припадає 1709 женщин. Коли сей приріст піде дальше в тім самім напрямі, то там буде два рази більше женщин як мущин.

УЧЕНИК І ШКОЛА.

Ученик приходить до дому і каже мамі, що учитель помер.

— Коли похорон? — питає мати.

— Та що мені з того — каже ученик — коли школа і дальше стоїть і знова треба буде там ходити.

ДЛЯ ТИХ, ЩО ЧИТАЮТЬ ОГОЛОШЕНЯ.

—o—

За всі оголошення (адвертайзменти), поміщені в „Свободі", редакція не відповідає. Хто замовляє щонебудь з поміщуваних оголошень, нехай звертаєсь се просто на адресу тої фірми, яка оголошує ся; в „Свободі" належить замовляти лише те, що „Свобода" оголошує від себе. На се треба добре уважати.

Звертаєсь увагу Вп. читачів нашої часописи, що, коли вони висилають замовленя до фірм оголошуючих ся в нашій часописи, роблять се на власне ризико і редакція за се відвічати не може.

В протягу тижня все перемінило ся на добре.

Павло Ковач є по тижневім уживаню Болгарського Кровного Чаю зовсім здоровий.

„Болгарський Кровний Чай має ту висшість над иншими ліками, що дуже скоро і успішно помагає", говорить Г. Г. фон Шліков, одинокий фабрикант сего чистого, природного ліку, який стоїть в сталих зносинах з десять тисячами хорих, від котрих одержує щоденно множество листів з подякою.

Наш родимець Павло Ковач, 1002 Н. Дівіжен Стр., Пеккскіл, Н. Й., заслав до Г. Г. фон Шлікова слідуючу допись:

„Доношу Вам, що се знаменитий лік сей Болгарський Кровний Чай, який поміг мені по однотижневім уживаню. Прошу про те вислати єще за залучених тут 5 долярів 5 доз сего чаю для моїх товаришів".

Одну велику родинну дозу Болгарського Кровного Чаю, що вистарчить на 5 місяців вишледенебудь за $1: Marvel Products Co., 29 Marvel Bldg., Pittsburgh, Pa. — Adv.

УВАГА: Наколи хочете дістати посилку зареджістровану, вишліть 10 цнт. більше.

ЧИТАЙТЕ і КОРИСТАЙТЕ!

НОВЕ МІСТО ЗАЛОЖЕНО В НЮ ДЖЕРЗИ, ОДНА ГОДИНА ДОРОГИ ВІД НЮ ЙОРКУ В СУСІДСТВІ ВЕЛИКИХ ФАБРИК, ДЕ ТИСЯЧІ РОБІТНИКІВ ДІСТАНЕ РОБОТУ І ДОБРУ ПЛАТНЮ.

ПОШУКУЄМО ЩЕ ТРИСТА УКРАЇНСЬКИХ АБО СЛОВЕНСЬКИХ ФАМІЛІЙ, ЯКІ СХОТІЛИ БИ ТАМ ПОСЕЛИТИСЬ.

ВЕЛЬМИ ЗДОРОВА І ГАРНА ОКОЛИЦЯ, ДЕ МОЖЕТЕ КУПИТИ ГАРНІ ЛОТИ ПІД БУДОВУ ЗА ДУЖЕ НИЗЬКУ ЦІНУ, А ТАКОЖ МОЖЕТЕ СОБІ ВИСТАВИТИ ХАТУ НА ЛЕГКІ МІСЯЧНІ СПЛАТИ. СІ ЛОТИ Є ВІДДАЛЕНІ ВСЕГО КІЛЬКА МІНУТ ХОДУ ВІД ЗЕЛІЗНИЧОЇ СТАЦІЇ І ФАБРИК. 67-69

По близші пояснення треба голоситись або писати на адресу:

D. KORANIK,
71 West 35th St., first floor
NEW YORK, N. Y.

ВЕСЕЛЕ ДЛЯ СТАРИХ І МОЛОДИХ

„ВЕСЕЛІ ВІРШІ" СТЕПАНА РУДАНСЬКОГО"

Про Мужиків, Козаків, Попів, Ксьондзів, Ляхів, Москалів, Жидів і Циганів.

Книжочка обнимає 209 віршів на 282 сторонах друку.

ЦІНА З ПЕРЕСИЛКОЮ 55 ЦЕНТІВ.

Замовленя і гроші посилайте до:
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

МАЛІ ФАРМИ МАЛІ ГРОШІ!

За $150 купите малу фарму з 40.000 КВАДРАТОВИХ СТІП в NEW BRUNSWICK, N. J.

Земля урожайна, суха і високо положена. По подробиці пишіть до:
METUCHEN REALTY & IMP. CO.,
206 Broadway, New York City.

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ ДУЖЕ ВЕСЕЛА ОПЕРЕТА В 3-ОХ ДІЯХ

ОХ! НЕ ЛЮБИ ДВОХ!

написав Антоній Ів. Нагорянський.

Ся книжка надає ся вповні для аматорських театральних вистав. До відограня потрібно всего 4 женщини і 8 мущин. — Ціна за прим. 25 цнт., за 12 примірників $2.25.

Замовленя і гроші посилайте до:
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.



ПАВЛО КЕЛИЧАВА
МУЗИКАНТ І ДИРИҐЕНТ.

Достарчає музики на концерти, представленя, балі, пікніки, походи і весіля — Дає лекції на всіх інструментах — смичкових і дутих. — Адреса:

P. KELECHAWA,
138 Morris St., 67 Greene St., Jersey City, N. J. 40c

ВИНАХІДЧИКИ!

Коли хочете дістати інформації в який спосіб осягнути забезпечене ВАШИХ ВИНАХОДІВ, то пишіть на понизшу адресу у своїй рідній мові а дістанете сейчас совісну пораду ТАКОЖ У ВАШІЙ МОВІ.

На жадане висилаємо даром книжочки з описами. 67c

A. M. WILSON
311 VICTOR BLDG.,
WASHINGTON, D. C.

ВЖЕ ВИЙШЛА З ДРУКУ НАРОДНА ДРАМА ЗІ СПІВАМИ В V. ДІЯХ

ОЙ НЕ ХОДИ ГРИЦЮ, ТА НА ВЕЧЕРНИЦІ

СЯ КНИЖКА НАДАЄ СЯ ВПОВНІ ДЛЯ АМАТОРСЬКИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ВИСТАВ. ДО ВІДОГРАНЯ ПОТРІБНО ВСЕГО 8 ЖЕНЩИН І 7 МУЩИН. — ЦІНА ЗА ПРИМ. 30 ЦНТ.. ЗА 15 ПРИМІРНИКІВ $3.35.

Замовленя і гроші посилайте до:
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ОДИНОКА ШКОЛА АВТОМОБІЛЕВА,



в якій учать після найновійшої методи у Вашій рідній мові. В чотирох тижнях станете вправним механіком і будете могли кермувати автомобілем, направляти і обзнакомитесь з механізмом ріжнородних машин. Се занятє є найбільше поплатне. Ціна за курс науки $15.00. Лайсенси запевнені. Наука в дни і вечерами. Голосіть ся або пишіть до: 88-

INTERNATIONAL SCHOOL OF AUTOMOBILES,
147 E. 40th St. New York
Інструктор: Павло Гульо.

ЧИ ВИ МАЄТЕ НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК „СВОБОДИ"?

А може Ваші знакомі потребують?

Ми вишлемо Вам даром.

Пишіть на адресу:
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J

ОСЯГНЕНЄ ПАТЕНТІВ і ВІДПРОДАЖ!

НАЙЛЕКШЕ ДІЙТИ ДО ЩАСТЯ І БОГАТСТВА ЧЕРЕЗ ВИНАХОДИ.

Поможемо Вам в осягненю патенту, як також у відпродажи.

РУЧИМО ВАМ ЗА ПАТЕНТ АБО ЗВЕРТАЄМО ВАМ КОШТИ.

Близші пояснення найдете в книжочці, яку на жадане висилаємо кождому даром. 70c-

Пишіть за нею сейчас до канцелярії патентів на адресу:

THE AMERICAN EUROPEAN PATENT OFFICES, Inc.,
309 Broadway, New York, N. Y.

КОЖДИЙ ЧЛЕН У. НАР. СОЮЗА АБО ПЕРЕДПЛАТНИК „СВОБОДИ" наколи пришле 10 адресів своїх знакомих, до котрих „Свобода" не приходить, а хотіли би „Свободу" читати, отримає ДАРОМ ГАРНУ

КНИЖОЧКУ

Присилайте адреси до:
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ЕЛЕКТРИЧНИЙ ПАСОК $2.95.



Се є той самий рід пасків, за які лікарі жадають від $15.00 до $20.00. Помагають надзвичайно в хоробах: нервових, ревматизму, серця, недиспозиції утроби, болях грудий, нирок, голови, недостаточного круженя крови, хрипки, хоробах жіночих і полових і болю крижий. Міліони сих сильних, зміцняючих, ґальванічно електричних пасків вже розпродано по ціні від $15.00 до $20.00, але тепер пораз перший, знижую ціну на $2.95 ТІЛЬКИ і раджу Вам замовити собі один, скоро, нім европейська війна змусить мене підвисшити ціну. Подумайте о тім! Тільки $2.95 за мужеський або дамський, першої кляси електричний пасок, пересилку (через парсел-пост) оплачуємо самі. Додатково даю до кождого паска, зовсім ДАРОМ МЕДИЧНУ КНИЖКУ яка містить цінні ПРИВАТНІ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ МУЖІВ І ЖІНОК. Гарно оправлена в француське полотно. Обіймає ПОНАД 1000 СТОРІН, 700 ІЛЮСТРАЦІЙ враз з КОЛЬОРОВАНИМИ ІЛЮСТРАЦІЯМИ З ЖИТЯ, 200 порад в случаях недуг МУЩИН, ЖЕНЩИН І ДІТИЙ. Книжка, без якої не може обійти ся ані родина, ані молодий мущина або женщина, що думають о женячці. Кожда особа повинна знати цілковиту правду полового житя. Тайна порада щодо відзисканя житєвої сили в полових зносинах. Відповіди на питаня так, що Ви не потребуєте питати ся о се доктора. Познакомить Вас з тайною супружеського житя і научить Вас, як оминути блудів. Вже звиж 2.700.000 примірників сеї книжки видруковано для людий. Не зволікайте, позаяк замовленя за сею книжкою є дуже великі. Пришліть 30 цнт. спеціяльно НА ОПЛАТУ ПЕРЕСИЛКИ ТІЛЬКИ, або $3.25 на обидва замовленя, книжку і електричний пасок. Адресуйте: 64c—

A. P. OWENS, Dept. E.,
159 W. 145th St., New York, N. Y

Найбільший, найлучший і найстарший словенський головний склад крайових і імпортованих напоїв в Америці.



	ЦІНА ЗА ҐАЛЬОН.		
Червона житнівка,	$2.00,	$2.50,	$3.00
Біла житнівка,	2.00,	2.50,	3.00
Червоний рум,	2.00,	2.50,	3.00
Джін (Боровичка)	2.00,	2.50,	3.00
Боровичка імпорт.,	4.50,	5.00,	6.00
Слівовіца,	2.00,	2.50,	3.00
Слівовіца імпорт.,	4.50,	5.00,	6.00
Росковичка (Кімель),	2.00,	2.50,	3.00
Теркижиця,	2.00,	2.50,	3.00
Анижівка	2.00,	2.50,	3.00
Розеліс,	2.00,	2.50,	3.00
Спіритус,	3.00,	3.50,	4.00
Вина огайські	1.00 і 1.25.		
Вина каліфорнійські,	1.50 і 2.00.		

Зарубове помічниче гірке вино 4 бутельки за $2.75, 6 бутельок $4.25, а 12 бутельок $8.00.

Пишіть за нашим гарним і великим словенським цінником напоїв. Оплачуємо експрес або фрейт від замовлень на $5.00 або висше. Особлившу увагу звертаємо на замовленя весільні, на крестини і забави. Гарні листи з конвертами, аугарці, стінні календарі і коркотяги висилаємо даром на жадане разом з замовленєм.

Гроші засилайте наперед моні-ордером або в реджістрованім листі. 25c—

C. F. ZARUBA & CO.,
318 Third Ave., (D. Sv.)
PITTSBURGH, PA.

РУСЬКИЙ І ПОЛЬСЬКИЙ АДВОКАТ І НОТАР

з довголітною практикою веререє ваджує всілякі справи цивільні та карні з найліпшими вислідами

Годин урядові: від 9-ої рано до 6 ої вечер
Адреса:

JOSEPH HELLER, 132 Nassau St., Room 516, New York, N. Y.

Для убогих порада безплатна в своїм мешканю від ч. 168 East 89th St., близько 3-ої евені, L стація від 7-ої до 10-ої вечер. 53—

35 презентів ДАРОМ Спеціяльна оферта на ЗОЛОТОМ криту годинку ТІЛЬКИ $5.25



КОНКУРЕНЦІЙНА ВІЙНА! МИ ТРАТИМО А ВИ КОРИСТАЄТЕ!

За $5.25 купите в нас тепер дуже гарну, з потрійними чудово різбленими окладинками, ЗОЛОТОМ криту годинку, заосмотрену з дорогоцінних каменів механізм, з 20-ЛІТНОЮ ҐВАРАНЦІЄЮ вириту на окладинці, а яко додаток дістанете 35 ПРЕЗЕНТІВ ЗОВСІМ ДАРОМ. Елєґантський ланцюшок з дармовисом, перстень, хрестик, брошку, чудовий малесенький будильник, гарне серце зі шпилькою, шпильку до краватки, до маншетів, ковнірців, чаруючі оперові скла, штилєт, „Скавт" автоматичний пістоя, ножик, 2 бранзолєти, фонтенове перо, імітаційна мала годинка з шпилькою, гармонію, файку, бритву, пасок, голярку і квач. НЕ ВІДКЛАДАЙТЕ, але витніть сейчас се оголошенє і зашліть до нас разом з 20 цнт. депозиту (стемпсами або монетою) як запорука купна, а сейчас вишлемо Вам почтою або експресом до вільного оглянення мужеську або женську годинку враз з 35 презентами прямо до Вашої хати. Решту заплатите при дорученю Вам сих річий. Купуючи від нас Ви нічого не тратите, позаяк ми направляємо або виміняємо наші годинки за нові даром. Незадоволеним звертаємо гроші. (З Канади треба висилати цілу належитість наперед). Оглянтьте вперед наші годинки і презенти заки купите їх деинде. Вишліть замовлене ще нині. 66-67

AMERICAN JEWELRY CO., Dep. D-106, St. LOUIS, Mo.

Друкарня „Свободи"

виконує

СТАРАННО, ДЕШЕВО І НА ЧАС ВСЯКІ ДРУКАРСЬКІ РОБОТИ,

як:

ТИКЕТИ, ПРОГРАМИ НА ПРЕДСТАВЛЕНЯ, БАЛІ І КОНЦЕРТИ.

НАГОЛОВКИ ДО ЛИСТІВ, КОВЕРТИ, ФОРМУЛЯРІ, КАРТИ КУПЕЦЬКІ І ВІЗИТОВІ.

КНИЖОЧКИ КОЛЄКТОРСЬКІ ДЛЯ ТОВАРИСТВ І БРАТСТВ.

СТАТУТИ, БРОШУРИ І БІЛЬШІ КНИЖКИ.

Вп. Урядники Відділів У. Н. Союза повинні звертати ся зі всіми друками до друкарні „Свобода".

Замовленя і гроші посилайте до:
"SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР

С. М. Кауфман

спеціяліст всіх секретних (полових) недуг мущин і женщин

урядує від 9-ої год. рано до 9-ої вечером.

При лічению уживає електричних машин X-RAY. 66-77

Dr. C. M. KAUFMAN,
111 E. 7th St., New York, N. Y.

ВОЛОСЄ

відросте Вам назад через застосоване наукової методи.

ДЛЯ МУЩИН І ЖЕНЩИН БЕЗПЛАТНО



До лічення.

Чи Вам випадає волосє? Чи ви посивіли зі старости? Чи вони запечищені і липкі? Чи маєте порпаї і чи свербить Вас скіра? Чи Ви є лисі, чи допера починаєте лисіти?

Коли Ви терпите котру з вимінених недуг, то не зволікайте, але старайтесь запобічи сему. І замовіть собі ілюстровану книжку в руській мові під заг.:

„ПРАВДА О ВОЛОСЮ".



Третий тиждень.

яку написав один з европейських спеціялістів. Ся книга обнимає слідуючі розділи:

Чудеса з волосєм. Будова волося і тімени. Причина випаданя волося і лисеня. Як забезпечити здоровий і гарний поріст волося. Спосіб, яким можна віднзискати волосе в 6-ох тижнях. Сиве волосє. Борода. Письма з признанями вдоволених пацієнтів.

БЕЗПЛАТНА КУРАЦІЯ.



Шестий тиждень.

Упевняємо Вас, що наш власний лік знаний: Кальвакура запобігає випаданю волося, нищить порпаї і усуває свербленє скіри, зміцняє і спричинює новий поріст волося. За 10 центів сріблом або почтовими марками, вишлемо Вам доляровий лік КАЛЬВАКУРА № 1 враз з висше згаданою книжкою: ПРАВДА О ВОЛОСЮ. Витніть се оголошенє і зашліть до нас враз з своєю докладною адресою, залучаючи 10 центів до: UNION LABORATORY, Box 501, Union, N. Y. 77c-

UNION LABORATORY,
Box 501, UNION, N. Y.

Залучаю 10 цнт. на пересилку і прошу вислати мені сейчас Вашу долярову КАЛЬВАКУРУ № 1. і Вашу книжку: „Правда о волосю".

(Долучіть се до Вашого замовленя).



ДО ХОРИХ РУСИНІВ ПО ВСІХ ЗАКУТИНАХ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ!

Др. Б. ГОГЕНБЕРГ,
славний спеціяліст зі старого краю

поручає всім терпячим Русинам, так мущинам як і женщинам свої успішні лікарські услуги.

ЛІЧИТЬ З НАЙЛІПШИМ І НАЙПЕВНІЙШИМ УСПІХОМ РЕВМАТИЗМ, ВСЯКІ НЕДОМАГАНЯ ЖОЛУДКОВІ, НЕДУГУ УТРОБИ, НИРОК, ЗГРУБЛЕНЄ ЖИЛ, ГЕМОРОІДИ, СТРУКТУРУ АБО ЗВУЖЕНЄ МОЧЕВОГО КАНАЛУ, НЕДУГИ ВЕНЕРИЧНІ, ЯК РІВНОЖ ВСІЛЯКІ НАСЛІДКИ ТАЙНИХ НЕДУГ, НЕДУГИ СКІРНІ, РІЖНІ ЗАТРОЄНЯ КРОВИ І Т. Д. 40—

Доконує всякі найтяжші операції мущин, женщин і дітий в своїм офісі або в домі пацієнта, спеціяльно же на пропуклину при помочи спеціяліста з Відня.

Єсли би хтось не міг прийти особисто, нехай опише листовно з повним довірєм свою недугу, а дістане совісну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть почт. марку.

Dr. B. HOHENBERG,
304 2nd Ave., (між 17 а 18 ул.)
NEW YORK CITY

Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

$5 ЛЕКЦІЇ ЇЗДИ АВТОМОБІЛЕМ $5



Не оставайте без роботи, коли Ви можете заробити $25 до $35 тижнево ставши шофером. 41—

Ми навчимо Вас на шофера у Вашій рідній мові в трох тижнях, в день або вечерами, за малою оплатою — $5. Всі наші студенти мають добрі посади. Продаємо також нові і уживані автомобілі.

NEW YORK AUTO SCHOOL,
302 E. 14th St., близько 2-ої Ave.,
New York City

ТІЛЬКИ $2.50. Користайте з небувалої нагоди.



Тільки на короткий час. Наш гарний ґрамофон, який що до якости дорівнує 30-доляровому. Грає на всіх родах рекордах і коштує лиш

$2.50. 2 рекорди і 300 ГОЛОК **ДАРОМ!**

Зашліть нам одного доляра в стемпсах а ми вишлемо Вам машину. Решту заплатите по отриманю і випробуваню її. 52c—

PRINCE JEWELRY CO.,
1528 Minford Pl., Dept. 109, New York, N. Y.

Явним доказом для недужих про успішність мого лічення всяких недуг — є моя 35 літна практика, вона дає запоруку, що всі виличимі недуги зістають усунені в скорім часі. 59-66



Без ріжниці, що Вам долягає і як довго вона тревала. Прийдіть пересьвідчитись, що я для Вас можу зробити. Се Вас не коштує нічого, коли Ваша недуга є виличимою. Ціни низькі — найліпша опіка.

DOCTOR MULLIN,
лікар спеціяліст
409 Fourth Ave., Pittsburgh, Pa.
Офіс напроти почти.

ФОТОГРАФІЇ ГУРДУСА



є узнані за найліпші і за найкрасші в цілій околиці. Нема майже української хати в Україні де фотографії не були би виготовлені у Гурдуса. Не дайтесь зводити всяким агентам, які ходять по домах і збирають замовленя для лихих фотографів, але звертайтесь впрост до Вашого старого артиста-фотографа.

P. HURDUS,
644 Manhattan Ave., Brooklyn, N. Y.
Відділ находить ся також: 58c—
77 Newark Ave., Jersey City, N. J.

ЩЕ ОДНА ВІЙНА О ФАРМИ.

Українці, ми маємо на продаж 5 і 10 акрові фарми в Ню Джерзи стейті. Ми маємо фарми, які Вам дадуть найменьше $200 доходу з одного акра. Щоби купити фарму, Ви мусите мати лише $50 а решту виплатите по $5.00 місячно. 5-акрова фарма коштує $300; 10-крова $575. З тих 5-акрових фарм будете мати більший прихід як деинде з 30 акрів. Приїзджайте до нас оглянути фарми. Тепер найліпша пора, бо можете видіти, що родить ся на фармах. Не зволікайте на завтра. Пишіть або приїзджайте до:

Lots & Farms Development Co., Inc.
299 Broadway, New York City.

УКРАЇНЦІ, ЧИ ВИ СЕ ЗНАЄТЕ!

THE RAHWAY PARK REALTY COMPANY, INC. OF NEW YORK CITY

віддає на продаж найкрасші лоти під будову, положені в місцевости Ровей, в стейті Ню Джерзи, новопосталій мешкальній части званій

RAHWAY PARK.



ПОБУДОВАНО ВЖЕ КІЛЬКА ДОМІВ, де є вода і електрика.

УЛИЦІ Є ВЖЕ ВИМІРЕНІ І ОЗНАЧЕНІ СТОВПАМИ З НАПИСАМИ. Ровей Парк віддалений всего 10 мінут дороги карою від Ровей стації. Кара іде прямо попри сі землі.

Ровей, Н. Дж., се головний осідок фабричний, де є не меньше, тільки ВІСІМДЕСЯТЬ СІМ ФАБРИК на десятьмилевім просторі. Є дуже здорове, чисте і не дороге місто щодо житя.

В САМІМ РОВЕЙ Є БОГАТО ФАБРИК.

Зі згляду, що в сусідстві від Ровей є велике число фабрик, тому дуже легко можна тут дістати роботу кождого рода.

Компанія будує доми на сплати місячні. Лише кілька долярів задатку і $5.00 місячно, а можете мати свій дім і добру роботу в фабриці.

РОВЕЙ Є ВІДДАЛЕНИЙ ВСЕГО 19 МИЛЬ ВІД НЮ ЙОРКУ. ДЕННО КУРСУЄ 85 ТРЕНІВ ДО НЮ ЙОРКУ І НАЗАД.

Трамваєве получене з Ню Йорком, Елізабет, Нюарк, Вестфілд, Плейнфілд, Перт Амбой і Бойнтон Біч тримає РОВЕЙ ПАРК в сталих зносинах зі всіма великими фабричними містами в стейті Ню Джерзи.

Тут є: Нейшенел Банкс, Сейвінґс Банкс, Білдінґ Лон Ассосіейшен, 14 церков, 4 народних шкіл, Гай Скул, 2 парох. школи і публична бібліотека.

ПАМЯТАЙТЕ, ЩО НАШІ УЛИЦІ Є ВЖЕ ГОТОВІ І ДОМИ ЗБУДОВАНІ, А НЕ „МАЮТЬ БУТИ ЗБУДОВАНІ" і Ви купуючи щонебудь на власність в Ровей Парк, купуєте те, що вже є на дорозі до добробуту. НЕМА ЛУЧШОЇ ЗАПОРУКИ НА ЗЕМЛИ, ЯК САМА ЗЕМЛЯ.

МОЖЕТЕ КУПИТИ НА ЛЕГКІ СПЛАТИ.

ПОТВЕРДЖЕНЄ ВЛАСНОСТИ ҐВАРАНТУЄ „ДІ НЮ ДЖЕРЗИ ТАЙТЕЛ ҐАРАНТІ ЕНД ТРОСТ КО."

Зі згляду на великий добробут, якого тепер кождий дізнає в Злучених Державах в Америці, до якої плинуть біліони долярів за доставу воєнної муніції, мастки земські будуть мали велику вартість, се значить, що ціна їх піде в гору, тому купуйте НИНІ і станьте на добрій підставі.

ЗНАЙДЕТЕ ЇХ ТАКИМИ, ЯКИМИ ЇХ ТУТ ПРЕДСТАВЛЯЄМО.

Приїзджайте оглянути нашу землю і переконати ся, що се одно з найліпших міст для Українців.

RAHWAY PARK REALTY COMPANY, Inc.,
1133 Broadway, Room 1428, New York City.

КОНЕЦЬ ДІЛО ХВАЛИТЬ.

ВИТРЕВАЛІСТЬ Є САМЕ ТАК ВАЖНОЮ У МАШИН ДО ПИСАНЯ ЯК І У БІГЦІВ.

Богато бігців при розпочатю бігу, здаєсь, подужає своїх соперників, однак по хвили остає на задах.

Саме те діє сь із машиною до писаня. Деякі з них віддають добру услугу в початках, але по довшім ужитю, зуживають ся і не віддають бажаної праці чисто.

На машині до писаня виробу **L. C. Smith & Bros.** можна писати безперервно як найдовші письма, а мимо сего вона не зрушить ся і можна її сейчас ужити до дальшого писаня. Причиною її тривкости є се, що всі рухомі части машини осаджені на сталевих кульках. 55c97

Тягле уживанє чинить машину рівнішою в бігу і тому вона є однакою так на початку як і при кінці роботи.

Пишіть по каталоги:
Silent (8-7-6-3) або Standard (6-5-4-3) Модель.
L. C. SMITH & BROS. TYPEWRITER COMPANY
Фабрика і офіс: Syracuse, N. Y.
Філії у всіх більших містах.

311 Broadway NEW YORK CITY



Broad & Market Streets, NEWARK, N. J.

ДЛЯ ВАШИХ НІГ!



Ляпісовий олівець усуне Вам зовсім нагнітки, висипку, бородавки, знаки і нарости на скірі. Не потребуєте вже довше терпіти. Потріть тільки тим олівцем а сейчас побачите, як нарости і нагнітки будуть щезати в Ваших таки очах. Бородавки на руках знищить ся в такий самий спосіб. Ціна 50 цнт. з пересилкою. В разі невдоволеня, зверніть його нам, а ми сейчас відошлемо Вам гроші назад. Адресуйте: 67c-

A. P. OWENS, Dept. A., 159 W. 145th St., New York, N. Y.